IBAD
SOSYAL BİLİMLER DERGİSİ
Journal of Social Sciences

IBAD, 2024; (17): 222-244
DOI: 10.21733/ibad.1571161 **Derleme / Review Article**

Eğitim Antropolojisine Eleştirel Bir Bakış

A Critical Perspective on the Anthropology of Education

Yasemin Yeşilbaş Özenç[1*]

* **Sorumlu yazar**
Corresponding author

[1]Dr., Aydın Adnan Menderes Üniversitesi, Türkiye.
E-mail: yasemin.yesilbass@gmail.com
ORCID: 0000-0002-5590-4520

Başvuru/Submitted: 21.10.2024
Son Düzeltme/Last Revision: 22.11.2024
Kabul/Accepted: 29.11.2024

Atıf bilgisi / Citation:
Yeşilbaş Özenç, Y. (2024). Eğitim antropolojisine eleştirel bir bakış. *IBAD Sosyal Bilimler Dergisi-IBAD Journal of Social Sciences*, (17), 222-244.
https://doi.org/10.21733/ibad.1571161

***iThenticate* Similarity Index** 2%

ÖZ

Antropoloji, geçmişteki insan türleri de dahil olmak üzere günümüzde ve geçmişte insan davranışını, biyolojisini, kültürlerini, topluluklarını ve dilbilimini inceleyen bir bilim dalıdır. Antropoloji ve eğitim, modern insanın bilinçlenme, kültür oluşturma ve kendini yansıtma eğilimlerini yansıtacak şekilde gün geçtikçe daha fazla bir araya gelmektedir. Bu iki alanın bir araya gelmesiyle ortaya çıkan 'Eğitim Antropolojisi', eğitimin sosyal ve kültürel boyutlarını analiz ederek eğitim politikalarının kültürel farklılıklara nasıl uyum sağladığını ve bireylerin eğitim süreçlerine nasıl katıldığını derinlemesine incelemektedir. Ancak bu alan, Antropolojinin farklı metodolojilere sahip olması, pek çok disiplininin eğitime uyarlanamaması ve Eğitim Antropolojisi üzerine yapılan araştırmaların sınırlı olması nedeniyle eleştirilmektedir. Nitel araştırma yöntemlerinden sistematik derleme deseniyle gerçekleştirilen bu araştırmanın bulgularına göre, Eğitim Antropolojisini ayrı bir bilim dalı olarak ele almak yerine, antropolojik ilkelerin ve yöntemlerin eğitime uyarlanabilirliği üzerinden incelemek hem teorik hem de pratik anlamda daha etkili olabilir. Araştırma kapsamında, Antropoloji ve eğitim ilişkisi alanyazındaki çalışmalar ışığında bütüncül bir perspektifle ele alınmış, Eğitim Antropolojisinin bağımsız bir alan olarak görülmemesinin gerekçeleri açıklanarak eğitimde antropolojik yaklaşımların önemi kapsamlı bir biçimde sunulmuştur.
Anahtar kelimeler: Antropoloji, Eğitim, Eğitim Antropolojisi, Kültür, Çok Kültürlülük

ABSTRACT

Anthropology is the study of human behavior, biology, cultures, societies, and linguistics, encompassing both present and past human species. The fields of anthropology and education are increasingly converging, reflecting modern human tendencies towards self-awareness, culture-building, and self-reflection. The 'Anthropology of Education,' which emerged from the intersection of these two disciplines, explores the social and cultural dimensions of education. It investigates how educational policies adapt to cultural differences and how individuals engage in educational processes. However, this field has faced criticism due to the differing methodologies within anthropology, many of which are not easily applicable to education, and because research in the Anthropology of Education remains limited. This study, conducted through a systematic review design from qualitative research methods, suggests that it may be more effective, both theoretically and practically, to explore the adaptability of anthropological principles and methods to education rather than treating Anthropology of Education as a separate discipline. The research discusses the relationship between anthropology and education from a holistic perspective, explains the reasons for not considering the Anthropology of Education as an independent field, and presents the importance of anthropological approaches in education in a comprehensive manner.
Keywords: Anthropology, Education, Anthropology of Education, Culture, Multiculturalism

This work is licensed under Creative Commons Attribution-NonCommercial 4.0 International License

GİRİŞ

Eğitim, bireylerin toplum içindeki rollerini ve sorumluluklarını öğrenmeleri için gerçekleştirilen, yapılandırılmış bir süreçtir. Antropoloji ise kültürleri ve toplumsal yapıları inceleyerek, insanların yaşadıkları çevreyle ve birbirleriyle olan ilişkilerini anlamayı amaçlayan bir bilim dalıdır. Eğitim ve Antropoloji arasındaki ilişki, eğitimin yalnızca bireysel bir süreç değil, aynı zamanda toplumsal ve kültürel bir olgu olduğunu ortaya koymaktadır. Antropoloji, eğitim süreçlerinin kültürel normlar, değerler ve kimlik oluşumu üzerindeki etkilerini analiz ederek eğitim uygulamalarını daha geniş bir perspektifle incelemeye olanak sağlamaktadır (Levinson, 1999). Bu iki disiplinin kesişimi, eğitimin sosyal ve kültürel bağlamlarda nasıl şekillendiğini ve dönüştüğünü anlamaya katkı sağlamaktadır.

Eğitim ve Antropoloji arasındaki ilişki, özellikle Eğitim Antropolojisinin gelişimiyle, disiplinler arası etkileşimlerin önemini vurgulamaktadır. Eğitim Antropolojisi, sosyal ve kültürel bağlamı analiz ederek eğitimin nasıl gerçekleştiği, eğitim politikalarının kültürel farklılıklara nasıl uyum sağladığı ve bireylerin eğitim süreçlerine nasıl katıldığına dair derinlemesine bir anlayış sunmaktadır (Levinson & Holland, 1996). Ancak, bu alanın bağımsız bir disiplin mi yoksa mevcut sosyal bilimlerin bir uzantısı mı olduğu sorusu tartışmalıdır. Bazı araştırmacılar, Eğitim Antropolojisinin, eğitimi sadece kültürel bağlamda inceleyen bir alt disiplin olarak görülmesi gerektiğini savunurken, diğerleri bu alanın eğitim bilimleri içinde farklı ve bağımsız bir çalışma alanı olması gerektiğini öne sürmektedir (Anderson-Levitt, 2012). Bu bağlamda, Eğitim Antropolojisinin ayrı bir disiplin olarak mı ele alınması gerektiği tartışmasında, disiplinin teorik ve metodolojik yaklaşımlarına dair farklı görüşler bulunmaktadır. Eğitim Antropolojisi, kültürler arası farklılıkların eğitim süreçleri üzerindeki etkisini anlamada eşsiz bir perspektif sunarken, bu alandaki çalışmaların diğer sosyal bilimlerin, özellikle sosyoloji ve psikolojinin alt dallarıyla örtüşen yönleri de bulunmaktadır (Spindler, 2000). Bu nedenle, Eğitim Antropolojisinin bir "disiplinler arası köprü" görevi gördüğü ve ayrı bir alan olarak değil, sosyal bilimler ve eğitim bilimleri arasında bir bağlantı noktası olarak değerlendirilmesi gerektiği savunulabilir (Erickson, 1997). Eğitim Antropolojisi, Eğitim Psikoloji, Eğitim Sosyolojisi gibi eğitime entegre edilmiş disiplinlerden farklı olup, Antropolojinin yalnızca belirli konu başlıkları eğitime dahil edilebilmektedir (Örneğin; kültür, kültürel farklılıklar ve çok kültürlülük). Bu bağlamda Eğitim Antropolojisini ayrı bir disiplin olarak ele almak yerine eğitimde antropoloji kavramlarının uyarlanmasıyla daha etkili sonuçların elde edilebileceği düşünülmektedir. Bu araştırmada Antropoloji ve eğitim ilişkisi alanyazındaki çalışmalar çerçevesinde bütüncül bir şekilde ele alınarak açıklanmıştır. Eğitim Antropolojisinin ayrı bir alan olarak ele alınmama gerekçeleri ifade edilerek, eğitim ve Antropoloji alanları arasındaki ilişkiler ve eğitimdeki antropolojik yaklaşımlar kapsamlı bir biçimde okuyucuya sunulmuştur.

YÖNTEM

Eğitim ve Antropoloji arasındaki ilişkilerin ve Eğitim Antropolojisinin ele alındığı bu araştırma, nitel araştırma yöntemlerinden sistematik derleme deseniyle gerçekleştirilmiştir. Sistematik derleme, bir araştırma problemini yanıtlamak amacıyla alanyazındaki mevcut birincil araştırmaların analiz edilmesi (Clarke, 2011) ve araştırmaların sistematik bir şekilde bütünleştirilmesidir (Siddaway ve diğerleri, 2019). Bu desen aracılığıyla, eğitim ve Antropoloji disiplinleri arasındaki ilişkiler açıklanmıştır. Ardından Eğitim Antropolojisinin ne olduğu ve neden ayrı bir disiplin olarak ele alınmaması gerektiği alanyazındaki çalışmalardan sentezlenerek bütüncül bir yaklaşımla sunulmuştur.

BULGULAR

Araştırma kapsamında öncelikle Antropoloji ve eğitim kavramları açıklanmıştır. Antropolojinin dört ana alt alanı olan Sosyal ve Kültürel Antropoloji, Arkeoloji, Dilbilimsel (Linguistik) ve Fiziksel Antropoloji açıklanmış, ardından Antropoloji ve Eğitim İlişkisine yer verilmiştir. Eğitim Antropolojisi tanımlanmış, Eğitim ve Antropoloji ilişkinde yer alan kavramlara ve teoriler özetlenmiştir. Kavram ve teorilerin ardından Eğitim ve Antropoloji ilişkinde yer alan kavramlardan kültür, kültürel çeşitlilik ve çok kültürlülük kavramları açıklanmıştır. Eğitim ve Antropoloji ilişkisine yönelik teoriler kapsamında, Kültürel Yeniden Üretim Teorisi, Kültürel Ekoloji Teorisi, Kültürlenme ve Sosyalleşme, Eleştirel Pedagoji, Sembolik Etkileşimcilik Teorisi ve İşlevselcilik başlıklarına yer verilmiştir.

ANTROPOLOJİ

Antropoloji, insanları davranışları, biyolojileri, kültürleri ve dilleri de dahil olmak üzere çeşitli açılardan inceleyen çok yönlü bir alandır. Antropoloji hem günümüzdeki hem de geçmişteki insanların yaşamının karmaşıklığını bütüncül ve karşılaştırmalı bir yaklaşımla anlamayı amaçlamaktadır (Nedumaran & Suresh, 2022). İnsanların davranışlarının anlaşılmasına ve açıklanmasına katkıda bulunan Antropoloji (Astuti & Bloch, 2012; Siyag, 2019), beşerî bilimler, sosyal bilimler ve biyolojik bilimleri kapsayan, zaman ve mekân boyunca insan çeşitliliğinin karşılaştırmalı çalışmasıdır (Fox, 1987; Reed-Danahay, 2019). Tarih boyunca yaşamış ve hala yaşamaya devam eden insan topluluklarının incelenmesi olan antropolojinin görevi, insanlığın gelişimini, kültürel geçmişini ve bugününü detaylı bir biçimde ele almaktır (Haviland ve diğerleri, 2008, ss. 51-52). Antropoloji, kültürel, sosyal, psikolojik ve biyolojik boyutlar da dahil olmak üzere insan toplumlarındaki örüntülere odaklanan karşılaştırmalı bir disiplindir (Crawford ve diğerleri, 2015). Antropolojinin dört ana alt alanı Sosyal ve Kültürel Antropoloji, Arkeoloji, Dilbilimsel (Linguistik) ve Fiziksel Antropolojidir (Droessler & Wilke, 1984):

1. Sosyal ve Kültürel Antropoloji

Sosyal ve Kültürel Antropoloji, estetik, eşitlikçilik, iktidar ve devlet gibi temel disiplinleri kapsayan bir alandır (Rapport & Overing, 2007). *Sosyal Antropoloji*, akrabalık, siyaset ve sosyal ilişkiler de dahil olmak üzere toplumların fiziksel çevresi ve biyolojik doğası ile ilgilenmekte (Gellner, 1963), öznellik ve nesnellik arasındaki ayrıma meydan okuyarak, alandaki bireysel sosyal deneyimlere dayalı olarak kültürün işleyişine dair içgörüler üretmektedir (Hastrup & Hervik, 1994). Sosyal Antropoloji, kültür, eleştiri ve değişime odaklanarak, paylaşılan anlam, çatışan çıkarlar ve sembolik temsile odaklanarak yönetime katkıda bulunmaktadır (Linstead, 1997). Sosyal Antropolojideki anahtar kavramlar arasında kabile, halk, toplum ve kültür yer alır; bunların ayrı, kendi kendini devam ettiren ve kendi farklı evrimsel geçmişleri olduğu varsayılmaktadır (Leach, 1962).

Kültürel Antropoloji, insan davranışlarını, düşüncelerini ve yaşantılarını inceleyen bir alandır. Kültürel Antropoloji, insanı kültürü üreten ve sürdüren bir varlık olarak tanımlamakta (Haviland ve diğerleri, 2008, s.69), "kültür" kavramını antropolojinin merkezine koymaktadır (Watson, 2009). Kültürel antropoloji, farklı toplumları ve bu toplumların kültürel yapılarını incelemektedir (Letenyei, 2021). Kültürel Antropoloji ve sosyal antropolojinin her ikisi de insan toplumlarını ve kültürlerini inceleyen alt dallardır, ancak odak noktaları ve yaklaşımları arasında bazı farklılıklar bulunmaktadır. İlk olarak, her iki disiplin de insan topluluklarını, yaşam biçimlerini, inançlarını, sosyal yapıları ve kültürel uygulamaları incelemeye odaklanmaktadır. Hem kültürel hem de sosyal antropoloji, sosyal ve kültürel değişimler,

toplumsal normlar, değerler ve davranış kalıplarıyla ilgilenmektedir (Parkin & Stone, 2004). Ancak bu iki alanın odak noktaları farklıdır. Kültürel Antropoloji, özellikle bir toplumun kültürel yönlerine, inanç sistemlerine, geleneklerine, diline ve ritüellerine odaklanırken, sosyal antropoloji daha çok toplumsal yapı, kurumlar ve insan ilişkileri üzerine yoğunlaşmaktadır (Eriksen, 2017). Ayrıca, Kültürel Antropoloji mikro düzeyde bireylerin ve grupların günlük yaşamlarındaki kültürel uygulamalarını incelerken, sosyal antropoloji toplumsal ilişkilerin nasıl örgütlendiğini ve yapıların insanlar üzerindeki etkilerini anlamaya çalışmaktadır (Kottak, 2011). Sonuç olarak, Kültürel Antropoloji sembolik kültür üzerine odaklanırken, Sosyal Antropoloji daha çok toplumsal örgütlenmelere yoğunlaşmaktadır.

2. Biyolojik/Fiziksel Antropoloji

Biyolojik Antropoloji olarak da adlandırılan Fiziksel Antropoloji, insanı biyolojik bir organizma olarak ele almakta ve insanın evrimi, primatlar, büyüme ve gelişme, çevreye uyum sağlama konularına odaklanmaktadır (Haviland ve diğerleri, 2008, s.60). Fiziksel Antropoloji, karşılaştırılabilir durumlarda insanlık hakkında genelleme yapmak için insanlarda evrim ve büyüme gibi genel biyolojik süreçlerin incelenmesidir (Lasker, 1970). Fiziksel Antropoloji, insan davranışını, biyolojisini ve tarihini multidisipliner ve disiplinler arası yaklaşımlarla anlamaya odaklanan bir disiplindir (Fuentes, 2010). Bu alan, insanların fiziksel doğasını, kökenlerini ve ilkel içgüdülerin gelişimleri üzerindeki etkisini göz önünde bulundurarak (Clark, 1939), insan popülasyonunun genetiğini ve varyasyonunu incelemekte olup (Larsen & Williams, 2012), fiziksel görünüm ve bunun toplum üzerindeki etkisine odaklanmaktadır (Howells, 1965).

3. Arkeoloji

Arkeoloji, insan davranışının maddi kültür aracılığıyla incelenmesidir. Bu alan, insan kökenlerinin anlaşılmasında merkezi bir rol oynamaktadır ve insan davranış çeşitliliğini anlamak için temel bir öğrenme aracı sağlamaktadır (Tryon ve diğerleri, 2010). Arkeoloji, dünya üzerinde yaşamış toplumların günümüze ulaşan maddi kalıntıların seçilmiş parçalarını kullanarak geçmişteki sosyal yapılar hakkında sistematik açıklamalar sağlama ve hipotezleri doğrulama bilimidir (Watson, 1976). İnsan atalarının geride bıraktığı kanıtların toplanması, araştırılması ve yorumlanmasına odaklanan (Nai, 1988), eserlerden elde edilen kültürel-tarihsel bilgileri inceleyen ve yorumlayan (Bochkarev, 2021) bir disiplin olarak adlandırılan arkeoloji, tarihin yeniden inşasıdır (Colton, 1942).

4. Dilbilimsel Antropoloji

Dilbilimsel Antropoloji, sosyal etkileşimler, inançlar ve kültürel kimlik de dahil olmak üzere dilin kültürü nasıl etkilediğini anlamakla ilgilidir (Bennardo, 1998; Goldman, 1992). Dilbilimsel Antropoloji, dil kullanımı ve iletişimde kültürler arası karşılaştırmaları incelemek için dilbilimsel ve etnografik verileri bir araya getiren bir alandır (Dickinson, 2002). Bu disiplin, dili sosyal bir araç olarak ve konuşmayı kültürel bir pratik olarak inceleyen, dil ve kültür anlayışımızı geliştiren (Duranti, 1997), dilbilim ve antropoloji arasındaki ilişkiyi tarihsel bir inceleyen (Hymes, 1983), dillerin ve sosyal örgütlerin birlikte inşasına odaklanan dil ve kültür çalışmasıdır (Monaghan, 2011).

ANTROPOLOJİ VE EĞİTİM İLİŞKİSİ

Eğitim, bireylerin bilgi, beceri, değer ve tutum kazanmasını sağlayan, toplumun kültürel, sosyal ve ekonomik gelişimine katkıda bulunan sistemli bir süreçtir. Eğitim, bireylerin kişisel gelişimini desteklerken aynı zamanda toplumsal uyum, demokratik değerlerin benimsenmesi ve

ekonomik kalkınma gibi geniş ölçekli hedeflere ulaşmayı amaçlamaktadır (Dewey, 1938; Giddens, 2013). Eğitim ve öğretim faaliyetleri hem bireysel başarıya hem de toplumsal refaha katkıda bulunmayı hedeflemektedir (Bourdieu & Passeron, 1990; Biesta, 2010). Antropoloji ve eğitim, modern insanda daha fazla bilinç, kültür oluşturma ve kendini yansıtma eğilimini yansıtacak şekilde giderek daha fazla bir araya gelmektedir (Shunk & Goldstein, 1964). Antropoloji ve eğitim, iki alan arasındaki iletişimin psikoloji ve eğitim arasındaki iletişimden daha düzensiz olmasıyla birlikte, zayıf bir ilişki sürdürmektedir. Bu iki alanın bir araya gelmesiyle "Eğitim Antropolojisi" alanı ortaya çıkmıştır. Eğitim Antropolojisi nispeten yeni bir çalışma alanıdır, iki alan arasındaki iletişim düzensizdir ve okul kültürünün kültürleme sürecinin resmileşmiş kısmına odaklanmaktadır (Brameld & Sullivan, 1961). Eğitim Antropolojisi tutarlı bir teorik çerçeveden yoksundur, ancak nitel ve süreçsel metodolojiye ilişkin ortak bir paradigma geliştirmiştir. Bunun yanı sıra saha metodolojisi geliştirilmiş ve eğitim ortamlarında uygulanmıştır (Hill-Burnett, 1979). Eğitim Antropolojisinin kökleri çeşitli disiplinlere dayanmakta ve kültürel etkilere ve sosyal eşitsizliğe odaklanarak insanların farklı bağlamlarda nasıl öğrettiklerini ve öğrendiklerini anlamayı amaçlamaktadır (Henze, 2019). Eğitim Antropolojisi, eğitim alanındaki birçok alt disipline kıyasla daha eski ve köklü bir disiplin olmasına karşın, Eğitim Psikolojisi, Eğitim Sosyolojisi gibi alanların popülerlik kazanmasıyla geri planda kalmıştır. Ayrıca Antropoloji bilimine ilişkin pek çok kavram ve yöntemin eğitime uyarlanamayışı Eğitim Antropolojisi adı altında yeni bir alt disiplinin gerekliliğini sorgulatmaktadır. Bu bağlamda öncelikle Eğitim Antropoloji kavramının alanyazında nasıl tanımlandığı ele alınmış, ardından Eğitim ve Antropoloji ilişkisine yönelik çeşitli kavram ve kuramlara yer verilmiştir.

Eğitim Antropolojisi

Eğitim Antropolojisi, eğitimin kültürel yönlerine odaklanarak, eğitim uygulamalarını, kurumlarını ve sorunlarını uygun kültürel bağlamlarında incelemek için antropolojik teori, veri ve yöntemleri kullanmayı içermektedir. Eğitim Antropolojisinde temel teorik kavramlar arasında kültürel aktarım, kültürleşme, sosyalleşme, okullaşma ve eşitsizlik yer almaktadır (Mondal & Das, 2016). Eğitim Antropolojisi, kültürün eğitim süreçlerini nasıl şekillendirdiğine ve insanların eğitim ortamlarında ve eğitim ortamları aracılığıyla nasıl değişiklikler yarattığına odaklanarak, insanların farklı bağlamlarda nasıl öğrettiğini ve öğrendiğini anlamayı amaçlamaktadır (Henze, 2019). Eğitim Antropolojisi, öğrencileri, okullaşmayı, öğrenmeyi ve öğretmeyi inceleyen ve eğitimdeki uygulama sorunlarını ele alan teorik ve sezgisel bir araçtır (González, 2004). Eğitim Antropolojisi, toplumun ve kültürün eğitim olguları ve karar alma süreçleri üzerindeki etkisini analiz etmektedir (Belle, 1972). Eğitim Antropolojisi, öğretme/öğrenme süreçlerini ve eğitimi eşitsizlik, kültür, cinsiyet ve kimlik gibi daha geniş sosyal konularla ilişkili olarak incelemektedir (Rodríguez-Mejía, 2021). Antropolojik kavram ve ilkeler, eğitimin temelleri, müfredat geliştirme, kültür çalışmaları, sınıf içi etkileşimler, çok kültürlü eğitim ve eğitim araştırmaları alanlarının ayrılmaz bir parçasıdır (Raaj, 2023).

Eğitim Antropolojisinin temelleri, Antropolojinin genel disiplinler arası doğasına dayanmaktadır. Antropoloji, kültürlerin oluşumu, değişimi ve toplumsal yapıların işleyişi üzerine odaklanırken, Eğitim Antropolojisi, bu geniş çerçeveyi eğitim süreçlerine uyarlayarak kültürel bağlamların eğitim üzerindeki etkisini anlamaya çalışmaktadır. Eğitim, bireylerin toplumsal sistemler içerisinde yer alma süreçlerinde kritik bir rol oynamakta ve kültürleme bu süreçlerin merkezinde yer almaktadır. Eğitim Antropolojisi, özellikle okul ortamlarının birer kültürleme mekânı olarak işlev gördüğü gerçeğine dikkat çekmektedir. Bu bağlamda, okul

kültürü ve okuldaki informel öğrenme süreçleri, alanın temel inceleme konuları arasında yer almaktadır. Eğitim ve Antropoloji, farklı bakış açıları ve metodolojilere sahip olsa da eğitim pratiğinin ve politikalarının anlaşılmasında her iki disiplinin katkıları önemli olabilir. Eğitim Antropolojisi, kültürel bağlamın eğitim üzerindeki etkilerini anlamaya yönelik bir çaba olarak değerlendirilebilir, ancak bunun ayrı bir alan olarak mı yoksa mevcut disiplinlerin bir alt başlığı olarak mı ele alınması gerektiği tartışmalıdır. Eğitim ve Antropoloji, insan deneyimini anlamada farklı ancak tamamlayıcı perspektifler sunan iki ayrı disiplindir. Eğitim Antropolojisi, bu iki alan arasındaki kesişimi incelemeyi hedeflese de bu kavramın görece yeni oluşu ve alanda yapılan sınırlı araştırmalar, konunun derinlemesine ele alınmasını engellemektedir (Hammersley & Atkinson, 2007). Eğitim ve Antropolojinin ortak kavramları bulunsa da bu alanların metodolojik ve kuramsal çerçevelerinin farklı olduğunu belirtmek önemlidir. Bu bağlamda, Eğitim Antropolojisini ayrı bir alt birim olarak ele almak yerine Antropolojiyi eğitimle ilişkili bir alan olarak değerlendirmek daha mantıklı görünmektedir. Bu görüş, antropolojinin eğitim üzerindeki etkilerini ve kültürel faktörlerin öğrenme süreçlerine katkısını anlamada daha geniş bir çerçeve sunabilir. Ayrıca, Eğitim Sosyolojisi ile benzer bir biçimde Antropoloji de sosyal yapılar ve kültürel normların bireylerin eğitim deneyimlerini nasıl şekillendirdiğini inceleyebilir (Crossley & Tikly, 2004). Dolayısıyla, bu iki disiplinin ortak bir zemin bulması, eğitim pratiğinin zenginleştirilmesine ve daha kapsayıcı bir anlayış geliştirilmesine katkıda bulunabilir.

Eğitim ve Antropoloji kavramlarının "Eğitim Antropolojisi" adı altında ele alınması yerine birbiriyle ilişkisi olan iki ayrı kavram olarak incelenmesinin üç temel gerekçesi vardır. Bunlar;

1. **Farklı Metodolojiler:** Eğitim Antropolojisi, kültürel incelemelere dayanan nitel araştırma yöntemlerini içermektedir. Bu, eğitim alanında yenilikçi bakış açıları sunabilir, ancak aynı zamanda antropolojinin geniş kapsamlı ve derinlemesine inceleme yöntemleriyle eğitimi ele alması, diğer sosyal bilimlerle entegrasyonu zorlaştırabilir. Eğitim Antropologları, etnografik saha çalışmaları yoluyla, farklı topluluklarda eğitim pratiklerinin mikro düzeyde nasıl şekillendiğini anlamaya çalışırlar. Örneğin, öğretmen-öğrenci etkileşimleri, sınıf dinamikleri ve yerel kültürel normların eğitim pratiklerine yansımaları bu çalışmaların odağında yer almaktadır. Nitel metodolojiler, alanın süreçsel doğasını vurgularken, bu yaklaşımlar aynı zamanda disiplinin güçlü yönlerinden birini oluşturmaktadır. Ancak, bu metodolojik zenginliğe rağmen, Eğitim Antropolojisinin teori geliştirme konusundaki eksiklikleri, alanın daha geniş akademik kabul görmesini zorlaştırmıştır.
2. **Alanların Kesişimi:** Eğitim, sosyal etkileşim ve kültürel normların bir yansımasıdır. Bu nedenle, antropolojik bir perspektifin eğitim alanında uygulanması, eğitim uygulamalarının daha iyi anlaşılmasını sağlayabilir. Ancak bu, eğitim antropolojisinin bağımsız bir disiplin olarak mı yoksa mevcut alanların bir parçası olarak mı değerlendirilmesi gerektiğini sorgulatabilir. Çünkü arkeoloji disiplini de dahil olmak üzere pek çok Antropoloji alanının eğitime uyarlanması mümkün görünmemektedir.
3. **Araştırma İhtiyacı:** Eğitim Antropolojisi üzerine yapılan araştırmalar henüz sınırlıdır. Bununla birlikte, bu alanda daha fazla çalışma yapılması, eğitim ve kültür arasındaki ilişkinin daha iyi anlaşılmasına yardımcı olabilir. Ancak, mevcut disiplinler içinde bu ilişkilerin araştırılması da mümkündür. Pek çok araştırmacı tarafından Eğitim Antropoloji kavramı yerine Eğitim ve Antropoloji kavramları ayrı ayrı ele alınarak incelenmiştir. Alanyazında "Eğitim Antropolojisi" adı altında yayımlanan kitap sayısı da oldukça azdır (Anderson-Levitt, 2012; Güçlü, 2022; Nahya, 2020).

Sonuç olarak, Eğitim Antropolojisi ayrı bir alan olarak varlığını sürdürebilir, ancak bu alanın mevcut disiplinlerle entegrasyonunun sağlanması da önemlidir. Bu alanda çalışmaların sayısının artırılması ve literatürdeki bulgularla desteklenmesi gerekir. Bu sebeple, bu araştırmada Eğitim Antropolojisi yerine Eğitim ve Antropoloji ilişkinde yer alan kavramlara ve teorilere yer verilmiştir.

Eğitim ve Antropoloji İlişkisine Yönelik Kavramlar

Kültür

Kültür, inançlar, ritüeller, sanat formları ve törenlerin yanı sıra dil ve günlük ritüeller gibi gayri resmi uygulamalar da dahil olmak üzere insanların deneyimlediği ve ifade ettiği sembolik formlardan oluşmaktadır (Swidler, 1986). Kültür, insan olmanın ön koşulu ve şartıdır; kişiyi ve yaşamlarına dahil ettikleri anlamları oluşturmaktadır (Schudson¸1989). Başka bir deyişle, kültür, insan düşüncesinin ve davranışının yönetimidir (Bauman, 2004). Antropolojide "kültür" kavramı, insan topluluklarının yaşam biçimlerini anlamak için merkezi bir öneme sahiptir. Tylor'a (1871) göre kültür, bir toplumun üyeleri tarafından paylaşılan inançlar, değerler, normlar, gelenekler, diller ve semboller bütünüdür. Bu bağlamda kültür, insan davranışlarını şekillendiren bir sistem olarak görülmekte ve hem maddi hem de manevi unsurları içermektedir (Kottak, 2011). Antropologlar, kültürü öğrenilmiş, paylaşılan ve dinamik bir süreç olarak tanımlarlar; bu süreç, bireylerin toplumsal çevrelerine uyum sağlamalarına yardımcı olmaktadır (Geertz, 1973). Kültürün bu geniş tanımı, antropolojide insan topluluklarının evrimini, çeşitliliğini ve sürekliliğini incelemek için kritik bir araç sunmaktadır.

Okul kültürü ise bir okulun sosyal ve akademik ortamını şekillendiren paylaşılan inançları, değerleri, normları, davranışları kalıplarını ve uygulamaları ifade etmektedir (Buluç, 2013: 108). Öğrencilerin, öğretmenlerin, okul yöneticilerinin ve diğer okul personelinin davranışlarını, etkileşimlerini ve tutumlarını kapsamakta ve bir okulun nasıl işlediğini her açıdan etkilemektedir. Okul kültürü, bir okula kendine özgü kimliğini veren ve işleyişini etkileyen paylaşılan inançları, gelenekleri, davranışları ve karar alma süreçlerini içermektedir (Oakes ve diğerleri, 2018; Petlák, 2019). Okul kültürü yapısal boyutlar (mekân, zaman, öğretim materyalleri ve stratejiler) ve sosyal boyutlar (personel, öğretmenler ve öğrenciler arasındaki ilişkiler) aracılığıyla kendini göstermektedir. Okul personeli, öğretmenler ve öğrenciler arasındaki ve öğrencilerin kendi aralarındaki ilişkilerin kalitesi okul kültürünün kritik bir yönüdür. Olumlu etkileşimler destekleyici ve işbirlikçi bir ortamı teşvik etmektedir (Tambolaš ve diğerleri, 2023). Ayrıca, okul yöneticilerinin liderlik tarzı ve yönetim uygulamaları, okul kültürünü şekillendirmede önemli bir rol oynamaktadır (Konaklı, 2019: 315). Etkili liderlik, değişimi yönlendirebilir ve okul kültürünü istenen eğitim sonuçlarıyla uyumlu hale getirebilir (Eger & Egerová, 2022; Senol & Lesinger, 2018). Okul içinde bir topluluk duygusu oluşturmak, olumlu bir okul kültürünü teşvik etmek ve eğitimde başarıya ulaşmak için çok önemlidir (Higgins-D'alessandro & Sadh, 1998; Jurdak, 2016). Çünkü olumlu bir okul kültürü, daha yüksek akademik başarı ve etkili okul işleyişi ile bağlantılıdır (Tichnor-Wagner ve diğerleri, 2016). Özetle, okul kültürü, bir eğitim kurumunda paylaşılan inançları, değerleri ve uygulamaları kapsamaktadır. Okul paydaşları tarafından sahip olunan kolektif inanç ve değerler, okulun kimliğini şekillendirmekte, okuldaki davranış ve uygulamaları etkilemektedir. Bu, okulun misyonunu, vizyonunu ve temel değerlerini içermektedir. Dolayısıyla okul kültürü, eğitimin kalitesini ve genel okul ortamını önemli ölçüde etkilemektedir.

Kültürel Çeşitlilik ve Çok Kültürlülük

Kültürel çeşitlilik, insanlar arasında var olan kültürel farklılıkların çeşitliliğini ifade etmektedir. Farklı kültürlerin bir arada var olmasını, aralarındaki etkileşimi ve bu farklılıkların çeşitli sosyal ve bireysel sonuçlar üzerindeki etkisini kapsamaktadır. Kültürel çeşitlilik, insanlar arasındaki kültürel farklılıkların yaratıcı süreçleri ve grup dinamiklerini etkileme derecesidir (Gocłowska ve diğerleri, 2020). Kültürel çeşitlilik, insanlığın ortak mirası olup, birbiriyle etkileşimde bulunan ve kesişen çeşitli kültürlerin varlığına olanak tanımaktadır (Roşca, 2018). İnsanların inançları veya anlamları paylaşma derecesi olan sosyal ve kültürel çeşitlilik (Wood, 2023), toplumda daha fazla hoşgörüyü teşvik edebilir ve gruplar arası ilişkilerin ötesinde psikolojik işleyişin çeşitli yönlerine fayda sağlayabilir (Crisp & Turner, 2011).

Kültürel çeşitlilik ve *çok kültürlülük* kavramları akademik ve politika bağlamlarında sıklıkla tartışılmaktadır. Kültürel çeşitlilik, belirli bir alanda farklı kültürlerin bir arada var olmasını ifade ederken, çok kültürlülük bu kültürlerin karışımını ve entegrasyonunu teşvik eden bir ideoloji veya politika yaklaşımıdır (Kiwan & Meinhof, 2006; Mazurkiewicz, 2020). Çok kültürlülük, kültürel çeşitliliği yönetmeyi, eşitliği teşvik etmeyi ve çoğunluk kültürüne saygı göstermeyi amaçlayan bütünleştirici bir politika stratejisidir (Pakulski, 2014). Çok kültürlülük, küreselleşme, göç ve savaşlar sonucunda ortaya çıkan (Arciszewska, 2023), kimlik, topluluk ve kamu politikası anlayışlarını ifade etmektedir (Citrin ve diğerleri, 2012). Çok kültürlülük, farklı kültürel kimliklere sahip bireylerin bir arada yaşadığı ve bu farklılıkların toplumsal yapının bir parçası olarak kabul edildiği bir kavramdır. Bu anlayış, kültürel çeşitliliğin korunmasını ve desteklenmesini savunur, aynı zamanda eşitlik, saygı ve karşılıklı anlayış ilkeleri üzerine kuruludur (Banks, 2015). Çok kültürlü toplumlar, kültürel kimliklerin entegrasyonunu sağlarken, ayrımcılık ve ötekileştirmenin önüne geçmeyi amaçlamaktadır (Modood, 2013).

Çok kültürlü eğitim, farklı ırksal, etnik ve sosyal sınıf gruplarından gelen öğrenciler için eğitim eşitliği sağlamayı ve hem erkek hem de kız öğrencilerin başarı için eşit fırsatlara sahip olmasını sağlamayı amaçlamaktadır (Banks, 1993; Guyton & Wesche, 2005; Uzunboylu & Altay, 2019). Çok kültürlü eğitim, daha kapsayıcı ve adil bir toplum için sosyal ve kültürel çeşitliliğin yönetilmesine yönelik bir eğitim yaklaşımıdır (Lee ve diğerleri, 2023). Okullar, kültürlerarası farkındalığın, anlayışın ve kültürel çeşitliliğin teşvik edilmesinde çok önemli bir rol oynamaktadır. Bu, kültürel açıdan duyarlı öğretim uygulamalarının ve dönüştürücü müfredat reformlarının uygulanmasını içermektedir (Sogunro, 2001). Çok kültürlü eğitim, kültürel çeşitliliğe sahip toplumlarda ve birbirine bağımlı bir dünyada kültürel çoğulculuğu teşvik eden, öğretme ve öğrenmeye yönelik demokratik bir yaklaşımdır (Guyton & Wesche, 2005). Bu yaklaşım; cinsiyet, ırk, din ve sosyal sınıfla ilgili insan farklılıklarını ve benzerliklerini tanır ve kabul eder, önyargı ve ayrımcılığı önlemek için kültürel çoğulculuğu inşa eder (Hatmono ve diğerleri, 2023). Çok kültürlü eğitim konusunda çok sayıda bilimsel araştırma yapılmaktadır. Örneğin, Türkiye'de mülteci ve göçmen öğrencilerin eğitimlerine ve okullarına uyumuna ilişkin pek çok çalışmaya ulaşmak mümkündür (Emin, 2018; Erol Emiroğlu, 2018; Gencer, 2017; Kultaş, 2017; Özer ve diğerleri, 2016; Tanay Akalın, 2016). Bu çalışmalar, mevcut durumun analiz edilmesinde ve çok kültürlü eğitim politikalarının geliştirilmesinde önemli bir yere sahiptir.

Eğitim ve Antropoloji İlişkisine Yönelik Teoriler

Eğitim ve Antropoloji ilişkisinin incelenmesinde altı teori ve yaklaşım ele alınabilir. Bunlar; (1) Kültürel Yeniden Üretim Teorisi (Cultural Reproduction Theory), (2) Kültürel Ekoloji Teorisi (Cultural Ecology Theory), (3) Kültürlenme (Enculturation) ve Sosyalleşme (Socialization), (4)

Eleştirel Pedagoji (Critical Pedagogy), (5) Sembolik Etkileşimcilik Teorisi (Symbolic Interactionism) ve (6) İşlevselciliktir (Functionalism).

1. Kültürel Yeniden Üretim Teorisi

Kültürel Yeniden Üretim Teorisi (*Cultural Reproduction Theory*), eğitim sistemlerinin toplumsal eşitsizlikleri yeniden ürettiğini savunan bir yaklaşımdır. Bu teoriye göre, eğitim kurumları, hâkim sınıfın kültürel sermayesini nesilden nesile aktarmakta ve böylece sınıfsal yapıların korunmasına katkıda bulunmaktadır (Bourdieu & Passeron, 1990). Eğitim, toplumun üst sınıflarının sahip olduğu kültürel sermayeyi norm olarak kabul etmekte ve bu durum alt sınıfların dezavantajlı konumlarını pekiştirmektedir (Swartz, 1997). Bu teori, daha fazla kültürel sermayeye sahip olanların daha iyi eğitim ve ekonomik fırsatlara sahip olması nedeniyle kültürel sermayenin sosyal eşitsizliklerin sürdürülmesine nasıl katkıda bulunduğunu ifade etmektedir (Hu ve diğerleri, 2022; Jæger & Breen, 2016; Lu ve diğerleri, 2021). Kültürel yeniden üretim, bireylerin eğitim sistemi içinde edindikleri bilgi, dil kullanımı ve kültürel kodlar yoluyla toplumsal hiyerarşilerin sürdürülmesini sağlamaktadır (Apple, 2012). Bu teori, eğitimde eşitsizliklerin yalnızca ekonomik sermaye değil, aynı zamanda kültürel sermaye aracılığıyla da sürdürüldüğünü vurgulamaktadır (Giroux, 1983). Sonuç olarak, Kültürel Yeniden Üretim Teorisi, eğitim sistemlerinin görünürde eşitlikçi yapılar altında toplumsal tabakalaşmayı pekiştirdiğini iddia etmektedir (Sullivan, 2002; Lareau, 2011). Teori, kültürel pratiklerin ve inançların nasıl sürdürüldüğünü ve dönüştürüldüğünü analiz etmek için antropoloji, sosyoloji ve eğitim gibi çeşitli alanlarla kesişmektedir (McElroy, 2015; Roberts, 2015; Spiro, 1999).

2. Kültürel Ekoloji Teorisi

Kültürel Ekoloji Teorisi, insan toplumlarının çevreleriyle olan etkileşimlerini inceleyen ve kültürel yapıların bu etkileşimlerle şekillendiğini savunan bir yaklaşımdır. Kültürel ekoloji, toplum ve kültürün insanların çevrelerini kullanma biçimlerinden etkilendiği uyarlanabilir süreçlerdir (Netting, 1965). Teori, toplumların yaşadıkları ekolojik koşullara uyum sağlamak amacıyla kültürel ve teknolojik düzenlemelere gittiklerini öne sürmektedir (Steward, 1955). Bu teori, çevresel faktörlerin, toplumsal yapıların ve kültürel pratiklerin evriminde belirleyici bir rol oynadığını savunmaktadır (Barfield, 1998). Başka bir deyişle, teori, çevre ve kültür arasındaki karşılıklı etkiyi ve her iki çevrenin birbirini etkilemesini içermektedir (Yarnell, 1963). Bu yaklaşım, çevrenin kültürel değişim üzerindeki etkisini vurgularken, toplumların farklı ekosistemler içinde nasıl farklı stratejiler geliştirdiklerini analiz etmektedir (Bates, 2005). Bu bağlamda kültürel ekoloji, çevreye uyum sürecinin hem maddi hem de sosyal yönlerini ele alarak kültürel ve çevresel faktörlerin karşılıklı olarak birbirini nasıl etkilediğini açıklamaktadır (Orlove, 1980). Netting (1986), bu yaklaşımın sadece fiziksel çevreye değil, aynı zamanda politik ve ekonomik faktörlere de uyum sağlama süreçlerini incelediğini belirtmektedir. Böylece, kültürel ekoloji, insan toplumlarının karmaşık çevrelerle olan ilişkilerini anlamada önemli bir analitik çerçeve sunmaktadır (Moran, 2006).

3. Kültürlenme ve Sosyalleşme

Kültürlenme, bireylerin doğdukları ya da büyüdükleri toplumun kültürel normlarını, değerlerini, inançlarını ve davranışlarını öğrenme sürecidir. Bu süreç, bir toplumun kültürel bütünlüğünü korumasını ve yeni nesillerin kültürel mirası devralmasını sağlamaktadır (Berry, 1997). Kültürlenme; aile, okul ve akran grupları gibi sosyal kurumlar aracılığıyla gerçekleşmektedir ve bu yolla bireyler topluma uyum sağlamaktadır (Herskovits, 1948). İnsanın toplumsal kimliğinin şekillenmesinde ve kültürel kimliğinin inşasında önemli bir rol oynayan

bu süreç, aynı zamanda bireyin sosyal becerilerini, değerlerini ve dilini geliştirmesine yardımcı olmaktadır (Cole, 1996; Linton, 1945). Kültürlenme, bireylerin hem bilinçli hem de bilinçsiz olarak toplumun normlarını içselleştirdiği bir süreçtir ve toplumsal uyumun temelini oluşturmaktadır (Grusec & Hastings, 2015). Bu süreç, bireylerin sadece bilgi edinmesi değil, aynı zamanda kültürel semboller, ritüeller ve ideolojileri de benimsemesini içermektedir (Schwartz, 2001).

Sosyalleşme, bireylerin toplumsal yaşamın normlarını, değerlerini, inançlarını ve rollerini öğrenerek toplumun aktif bir üyesi haline geldiği süreçtir. Bu süreç, bireylerin kültürel kimliklerini şekillendirmelerine ve sosyal rolleri benimsemelerine olanak tanımaktadır (Grusec & Hastings, 2015). Sosyalleşme aile, okul, arkadaş grupları ve medya gibi çeşitli sosyal kurumlar aracılığıyla gerçekleşmekte ve yaşam boyu devam etmektedir (Giddens, 2013). Bireyler bu süreçte, toplumsal normlar ve beklentilerle uyum içinde davranmayı öğrenmektedir ve bu durum sosyal düzenin devamlılığını sağlamaktadır (Berger & Luckmann, 1967). Ayrıca, sosyalleşme yalnızca bireylerin sosyal becerilerini geliştirmekle kalmamakta, aynı zamanda onların toplumsal rolleri nasıl üstleneceklerini ve toplumun yapısına nasıl katkıda bulunacaklarını belirlemektedir (Bandura, 1977; Mead, 1934). Sonuç olarak, sosyalleşme, bireylerin hem kendi iç dünyalarını hem de toplumsal çevrelerini şekillendiren karmaşık ve sürekli bir öğrenme sürecidir (Maccoby, 2007; Parsons, 1951).

4. Eleştirel Pedagoji

Eleştirel Pedagoji, eğitim yoluyla toplumsal adaleti ve eşitliği sağlamayı amaçlayan, baskıcı yapıları eleştiren ve dönüştürmeyi hedefleyen bir eğitim anlayışıdır. Bu yaklaşımın kurucularından olan Freire (2000), eğitimin bireylerin eleştirel düşünme yeteneklerini geliştirerek baskı altındaki grupların özgürleşmesine katkı sağlaması gerektiğini savunmaktadır. Eleştirel Pedagoji, eğitimi yalnızca bilgi aktarımı olarak görmemekte; aksine, bireylerin dünyayı sorgulamalarını ve toplumsal yapıları eleştirel bir bakış açısıyla değerlendirmelerini teşvik etmektedir (Giroux, 2011). Bu yaklaşım, toplumsal adaletsizlikleri, eşitsizlikleri ve güç ilişkilerini açığa çıkarmayı amaçlamakta ve öğrencilerin bu süreçte aktif katılımcılar olmasını sağlamaktadır (McLaren, 2015). Ayrıca, Eleştirel Pedagoji, eğitimin salt teknik bir süreçten ibaret olmadığını, aynı zamanda politik bir eylem olduğunu vurgulamaktadır (Kincheloe, 2008). Eğitimde toplumsal dönüşüme ve eşitliğe vurgu yapan bu yaklaşım, öğrencilerin ve öğretmenlerin birlikte öğrenme sürecine katılarak hem bireysel hem de toplumsal düzeyde değişime katkıda bulunmalarını hedeflemektedir (Darder, 2017; Hooks, 1994).

5. Sembolik Etkileşimcilik Teorisi

Sembolik Etkileşimcilik Teorisi, sosyal etkileşim süreçlerinin bireylerin anlam oluşturma biçimlerini nasıl etkilediğini inceleyen sosyolojik bir kuramdır. Bu yaklaşım, bireylerin toplumsal dünyayı ve ilişkilerini anlamlandırmak için sembolleri, dil ve sosyal etkileşimleri kullandığını savunmaktadır (Blumer, 1969). Teorideki üç temel ilke; bireylerin anlamlarının sosyal etkileşimler yoluyla oluştuğu, bireylerin sembolleri ve anlamlarını değiştirebildiği ve sosyal yaşamda sürekli bir etkileşim sürecinin olduğu yönündedir. Goffman (1959), bireylerin toplumsal etkileşimler sırasında rolleri ve kimlikleri nasıl inşa ettiğine dair önemli bir analiz sunarak, bu sürecin toplumsal ilişkilerdeki önemini vurgulamaktadır. Ayrıca, Mead (1934), bireylerin kendilik algısını ve toplumsal kimliğini anlamlandırma süreçlerini açıklarken, sembolik etkileşimin temel dinamiklerini ele almaktadır. Simmel (1908), bireyler arasındaki etkileşimlerin sosyal yapının oluşumuna katkıda bulunduğunu belirtirken, Charmaz (2006),

sembolik etkileşimin sosyal yapı ve bireysel deneyimler arasındaki ilişkiyi nasıl şekillendirdiğine dair bir anlayış sunarak, bu kuramın günümüzdeki önemini pekiştirmektedir.

6. İşlevselcilik

İşlevselcilik, toplumsal yapıların ve kurumların, bireylerin ihtiyaçlarını karşılamak ve toplumsal dengeyi sağlamak amacıyla nasıl işlediğini inceleyen bir sosyolojik yaklaşımdır. Bu kuram, toplumun bir bütün olarak, farklı parçaların birbirine nasıl bağlı olduğunu ve bu parçaların işlevlerini nasıl yerine getirdiğini vurgulamaktadır (Durkheim, 1893). Durkheim (1961), toplumsal normlar ve değerlerin, bireylerin davranışlarını şekillendirdiğini ve bu durumun toplumsal düzenin sağlanmasında kritik bir rol oynadığını savunmuştur. Parsons (1951), toplumsal sistemin işleyişini açıklamak için AGIL (Adaptation, Goal attainment, Integration, Latency) (Uyum, Amaca Ulaşma, Bütünleşme, Düzeni Koruma) çerçevesini geliştirmiştir. Bu çerçeve, toplumsal sistemlerin işlevsel gereksinimlerini analiz ederken, bireylerin ve grupların bu sistem içindeki rollerini de göz önünde bulundurmaktadır. Merton (1968), işlevselci yaklaşımın daha karmaşık bir versiyonunu sunarak, toplumsal yapıların hem işlevsel hem de işlevsel olmayan yönlerini ele almıştır. Ayrıca, Giddens (1984), işlevselciliğin toplumsal yapıların bireyler üzerindeki etkisini anlamak için güçlü bir çerçeve sunduğunu belirtmiştir. Tüm bu katkılar, işlevselciliğin sosyal yapının işlevlerini ve bireylerin bu yapı içindeki yerlerini anlama açısından önemini artırmaktadır (Ritzer, 2011).

Özetlemek gerekirse bu teoriler, toplumsal yapıları ve bireylerin bu yapı içindeki rol ve ilişkilerini anlamaya yönelik çeşitli bakış açıları sunmaktadır. Kültürel Yeniden Üretim Teorisi, toplumsal sınıflar arasındaki farklılıkların, eğitim ve kültürel pratikler yoluyla nasıl sürdürüldüğünü açıklamakta; Bourdieu (1977), bu süreçte sembolik sermaye ve sosyal sermayenin önemini vurgulamaktadır. Kültürel Ekoloji Teorisi, toplumsal ve kültürel faktörlerin bireylerin davranışları üzerindeki etkilerini incelemekte ve kültürel çeşitliliğin çevresel koşullarla nasıl şekillendiğine odaklanmaktadır (Hawley, 1950). Kültürlenme ve Sosyalleşme, bireylerin toplumsal normlar, değerler ve davranış kalıplarını nasıl öğrendiği ve benimsediği süreçleri ifade etmekte; bu süreçler, bireyin topluma entegrasyonunu sağlarken, kişisel kimliğin de oluşmasına katkıda bulunmaktadır (Berger & Luckmann, 1967). Freire'nin Eleştirel Pedagoji Teorisi, eğitimde baskın güç ilişkilerini sorgulayan, eleştirel düşünmeyi teşvik eden ve öğrenme süreçlerinde toplumsal adaletin önemini vurgulayan bir yaklaşımdır (Freire, 2000). Sembolik Etkileşimcilik, bireylerin sosyal dünyayı anlamlandırmak için sembolleri ve sosyal etkileşimleri nasıl kullandığını incelemekte; bu kuram, toplumsal kimliklerin ve rollerin sosyal etkileşim yoluyla inşa edildiğini savunmaktadır (Blumer, 1969). Son olarak, İşlevselcilik, toplumsal yapıların ve kurumların, bireylerin ihtiyaçlarını karşılama ve toplumsal dengeyi sağlama işlevlerini nasıl yerine getirdiğini araştırmaktadır; bu yaklaşım, toplumun bir bütün olarak işleyişine odaklanmaktadır (Parsons, 1951). Bu teoriler, bireylerin ve toplumların etkileşim içinde nasıl şekillendiğini anlamada kritik öneme sahiptir.

TARTIŞMA VE SONUÇ

Antropoloji ve eğitim arasındaki ilişki son birkaç on yılda önemli ölçüde gelişmiş ve eğitim uygulamalarını kültürel bir mercekle inceleyen bir alt alan oluşturmuştur. Bu disiplinler arası yaklaşım, kültürel bağlamların eğitim süreçlerini ve sonuçlarını nasıl etkilediğine dair değerli içgörüler sağlamıştır. Antropoloji ve eğitimin entegrasyonu, günümüzde eğitim araştırmalarında yaygın olarak tanınan ve kullanılan nitel ve süreçsel metodolojilerin gelişmesine yol açmıştır (Henze, 2019; Hill-Burnett, 1979; Mondal & Das, 2016). Bu disiplinler

arası yaklaşım, akademik alanlarda uzmanlaşmanın artması nedeniyle gerekli hale gelmiş ve eğitim olgularına daha geniş bir bakış açısı sağlamıştır (Shunk & Goldstein, 1964). Ancak antropoloji ve eğitim, psikoloji ve eğitim arasındaki ilişkiye kıyasla daha düzensiz bir iletişimle, zayıf bir ilişki sürdürmektedir (Brameld & Sullivan, 1961). Dolayısıyla kimi araştırmacılar tarafından Eğitim Antropolojisi yeni bir yaklaşım olarak kabul edilse de bu alanın ayrı bir disiplin olarak ele alınabilmesi için çok sayıda nitelikli bilimsel çalışmalarla desteklenmesi ve güçlendirilmesi gerekmektedir.

Eğitim Antropolojisini ayrı bir bilim dalı olarak ele almak yerine, antropolojik ilkelerin ve yöntemlerin eğitime uyarlanabilirliği üzerinden ilerlemek daha pragmatik bir yaklaşım sunmaktadır. Antropoloji, kültürlerin ve toplumların yapı taşlarını inceleyen geniş bir disiplin olarak, eğitime önemli bir kavramsal çerçeve sunmaktadır. Ancak, bu çerçevenin doğrudan bir alt disiplin olarak değil, eğitime hizmet eden bir araç olarak kullanılması hem teorik hem de pratik anlamda daha etkili olabilir. Örneğin, antropolojinin araştırma alanlarından olan kültürel farklılıkların eğitim süreçlerindeki etkisini anlamak için nitel araştırma yöntemleri aracılığıyla çalışmaların gerçekleştirilmesi, öğretim programlarının daha kapsayıcı ve duyarlı hale getirilmesine katkıda bulunabilir. Eğitimde antropolojik araştırmalar, kültürel bağlamların hem resmi hem de gayri resmi ortamlarda öğretme ve öğrenme süreçlerini nasıl şekillendirdiğini anlamaya odaklanmaktadır. Bu araştırmalar, örgün eğitimin sosyal eşitsizlikleri hem azaltma hem de artırma yollarını ele almaktadır (Henze, 2019; Mondal & Das, 2016). Eğitimde antropolojik yaklaşımlar arasında kültürler arası çalışmalar, okul etnografisi ve büyük ölçekli araştırma çalışmalarında disiplinler arası yaklaşımlar yer almaktadır (Masemann, 1976). Eğitimde antropolojik yaklaşım, kişilik odaklı öğrenme modeli, öğrenci merkezli öğrenme modeli ve bireysel öğretim yaklaşımının yanı sıra probleme dayalı öğrenme ve vaka çalışması gibi etkili öğretim yöntemlerini içermektedir (Holubnycha ve diğerleri, 2023). Bu araştırmalar; eşitsizlik, kültür, cinsiyet ve kimlik gibi daha geniş sosyal konularla ilişkili olarak öğrenme-öğretme süreçlerine ve eğitime odaklanmaktadır (Rodríguez-Mejía, 2021). Eğitimde antropolojik araştırmalar, Eğitim antropolojisi, enformel ve örgün eğitim de dahil olmak üzere eğitimin kültürel yönlerine odaklanmakta ve temel teorik kavramlar arasında kültürel aktarım, kültürleşme, sosyalleşme, okullaşma ve eşitsizlik yer almakta olup (Mondal & Das, 2016), antropolojik kavram ve ilkeler, eğitimin temelleri, müfredat geliştirme, kültür çalışmaları, sınıf içi etkileşimler, çok kültürlü eğitim ve eğitim araştırmaları bu araştırmaların önemli konu alanlarındandır (Raaj, 2023).

Sosyal Antropoloji; kültür, eleştiri ve değişime odaklanarak, yönetsel öğrenmeyi geliştirerek ve açıklık tutumunu teşvik ederek yönetim alanındaki çok disiplinli araştırmalara bilgi sağlayabilir (Linstead, 1997). Ancak Antropoloji araştırmaları ve Antropolojinin eğitime uyarlanması, eğitim politikası ve uygulamalarındaki yapısal eşitsizlikleri etkili bir şekilde sorgulamakla birlikte, akademik başarının önündeki engeller olarak da yanlış yorumlanabilmektedir (González, 2010). Çünkü Sosyal Antropoloji ve eğitim, yakın çalışma ilişkilerine sahiptir, ancak genellikle birbirlerinin ayrıntılarına ve sorunlarına aşina değildir (Eggan, 1957). Ayrıca çağdaş antropologların birçoğu, okulların kimliklerin ve güç ilişkilerinin yapılandırılmasındaki rolünü ihmal etmekte, bu da eğitim söylemlerine ve uygulamalarına yeterince dikkat edilmemesine yol açmaktadır (Levinson, 1999). Ancak buna karşın, Antropoloji araştırmaları, eğitim politikası ve uygulamalarındaki yapısal eşitsizlikleri etkin bir şekilde sorgulayarak eğitim politikasını etkilemekte ve eğitimdeki ikili karşıtlıklara meydan okumaktadır (González, 2010). Yapılan araştırmalar bu yönüyle eğitim politikalarının belirlenmesinde ve öğrenme süreçlerinde önemli bir katkı sağlamaktadır. Antropolojinin eğitime uyarlanması, öğrencilerin eğitim ve öğretimin

temellerine eleştirel yaklaşmalarını kolaylaştırmakta ve potansiyel olarak eğitim politikalarında değişikliklere yol açmaktadır (Sánchez, 2013). Dolayısıyla Eğitim Antropolojisi yerine eğitimde antropolojik yaklaşımların daha etkili sonuçlar verebileceği söylenebilir.

Eğitime antropolojik yaklaşım, pedagojik bilimlerin metodolojik bir çekirdeği ve modern bir paradigmasıdır ve ana hedef ve değer olarak insana odaklanmaktadır (Holubnycha ve diğerleri, 2023). Eğitimde antropolojik ilkelerin ve perspektiflerin etkili bir şekilde uygulanması, öğrenme süreçlerini daha kapsamlı bir şekilde anlamak ve öğrencilerin kültürel bağlamlarını dikkate almak açısından büyük önem taşımaktadır. Eğitimin Kültürel Antropolojisi, kültürel çeşitlilik, çok kültürlülük ve çok kültürlü eğitimi ele almak için bir araştırma perspektifi sunmaktadır (Drozdowicz, 2019). Eğitimde Kültürel Antropoloji, kültürel çeşitliliğin tanınmasına yardımcı olmakta, öğretme ve öğrenmede kültürel açıdan duyarlı yaklaşımlara duyulan ihtiyacı vurgulamakta ve kültürel çeşitliliği yansıtan eğitim ortamlarını teşvik etmektedir (Huang, 2023). Özellikle Kültürel Antropoloji, toplumun ve kültürün eğitim üzerindeki etkisinin daha kapsamlı bir şekilde anlaşılmasını sağlayarak, eğitim olgularının ve karar alma süreçlerinin analizinde aktif olarak yer almaktadır (Belle, 1972). Eğitimde antropolojik araştırmalar, insanların davranış biçimlerindeki çeşitlilik farklılıkları vurgulayarak çok kültürlü eğitimde öğrencilerin eğitim çıktılarını olumlu yönde etkilemektedir (Elia ve diğerleri, 2023). Antropoloji, kültürel dinamiklerin eğitime etkisini incelerken, öğrencilerin farklı kültürel geçmişlerinden kaynaklanan ihtiyaçlarını daha iyi anlamaya yardımcı olabilir (Levinson & Holland, 1996). Ayrıca, eğitimde antropolojik perspektifler, öğrencilerin kültürel kimliklerini ve toplumsal rollerini nasıl şekillendirdiklerini analiz etmeye olanak tanımaktadır (Erickson, 1987). Bu yaklaşım, eğitimde çok kültürlülüğün önemini vurgularken, eğitimin sadece akademik bilgi aktarımı olmadığını, aynı zamanda kültürel bir süreç olduğunu da ortaya koymaktadır (González, 2005). Eğitim sistemleri, bu tür antropolojik yaklaşımları benimseyerek daha kapsayıcı ve anlamlı öğrenme deneyimleri sağlayabilir (Gay, 2018).

Özetle, eğitimde antropolojik araştırmalar, eğitimin sadece bireysel öğrenme süreçlerine odaklanmadığını, aynı zamanda toplumsal yapılar ve kültürel normlar tarafından şekillendiğini savunmaktadır. Eğitim, toplumların değerlerinin, ideolojilerinin ve kültürel beklentilerinin yeniden üretildiği bir alan olarak görülmekte ve bu bağlamda Eğitim Antropolojisi, eğitimin kültürel bağlamını inceleyerek daha geniş sosyal yapıların nasıl etkilediğini anlamaya çalışmaktadır (Ogbu, 1981). Ancak bu yaklaşımın eğitim bilimleri içinde bağımsız bir disiplin olup olmaması gerektiği hala tartışmalıdır. Bazı uzmanlar, Eğitim Antropolojisinin, eğitimi daha derin bir toplumsal ve kültürel analizle inceleyerek, pedagojik araştırmaları ve uygulamaları zenginleştirdiğini belirtmektedir (Erickson, 1997). Bununla birlikte, diğer araştırmacılar bu yaklaşımın daha çok sosyoloji veya kültürel çalışmaların bir alt dalı olarak kalması gerektiğini öne sürmektedir. Bu tartışma, Eğitim Antropolojisinin sınırlarının belirlenmesindeki zorlukları da beraberinde getirmektedir. Eğitim, bireysel öğrenme süreçlerinin ötesine geçip toplumsal değişim ve kimlik oluşumuna katkı sağladığından, antropolojik perspektiflerin eğitime uygulanması, eğitim politikaları ve uygulamalarının daha kapsamlı bir şekilde ele alınmasını sağlamaktadır (Levinson, 1996). Ancak, bu disiplinin kendine has metodolojiler ve teorik çerçeveler geliştirmesi gerektiği ve diğer disiplinlerden bağımsız olarak ele alınmasının eğitimi daha bütüncül bir perspektifle anlamamıza yardımcı olabileceği düşüncesi de öne çıkmaktadır (Anderson-Levitt, 2003). Bu bağlamda, Eğitim Antropolojisinin eğitim bilimlerinin bir alt dalı mı yoksa bağımsız bir disiplin mi olduğu sorusu, alandaki teorik gelişmelere ve metodolojik yeniliklere bağlı olarak tartışılmaya devam etmektedir. Eğitim Antropolojisinin bağımsız bir

disiplin olarak konumlanması konusundaki tartışmalar, alanın potansiyelini ve sınırlarını anlamada kritik bir öneme sahiptir.

Eğitim Antropolojisinin disiplinler arası doğası, onu diğer eğitim bilimleri alt disiplinlerinden ayıran önemli bir özelliktir. Eğitim Psikolojisi, birey düzeyinde öğrenme süreçlerine odaklanırken, Eğitim Sosyolojisi daha çok makro düzeyde toplumsal yapıların eğitimi nasıl etkilediğini ele almaktadır. Buna karşın, Eğitim Antropolojisi, bireysel, toplumsal ve kültürel unsurların kesişim noktasında çalışmaktadır. Örneğin, bir sınıfta farklı etnik geçmişlerden gelen öğrencilerin öğrenme deneyimlerini inceleyen bir Eğitim Antropoloğu, yalnızca bireysel psikolojik faktörlere değil, aynı zamanda toplumsal normlara, kültürel değerler sistemine ve tarihsel bağlama da odaklanmaktadır. Ayrıca, Eğitim Antropolojisinin ayrı bir bilim dalı olarak adlandırılması, alanın uygulama odaklı yapısını sınırlayabilir. Teorik derinlik açısından antropoloji kendi içinde zengin bir alandır, ancak eğitime yönelik katkıları, teoriden ziyade uygulama düzeyinde belirginleşmektedir. Örneğin, sınıf içi etkileşimlerin incelenmesi veya müfredatların kültürel bağlamlara göre uyarlanması gibi somut alanlarda antropolojik bakış açılarından faydalanmak, eğitime daha doğrudan ve somut bir katkı sağlamaktadır. Sonuç olarak, Eğitim Antropolojisinin bağımsız bir disiplin olarak konumlanması yerine, antropolojinin yöntem ve ilkelerinin eğitime uygun şekilde uyarlanması, daha işlevsel bir yaklaşımı temsil etmektedir. Bu, disiplinler arası iş birliğini desteklerken, eğitimin temel amacı olan bireylerin sosyal ve kültürel bağlamlarda etkin bir şekilde öğrenmesini sağlama hedefine de daha fazla hizmet etmektedir. Özellikle günümüzün karmaşık ve çeşitlilik gösteren eğitim ortamlarında, antropolojik perspektifin eğitime katacağı değerin, teoriden ziyade uygulamaya yönelik bir yaklaşımla daha net bir şekilde ortaya çıkması beklenmektedir.

Bilgilendirme / Acknowledgement:

Yazar(lar) aşağıdaki bilgilendirmeleri yapmaktadır(lar):

1- Bu araştırma, 14th International Congress on Social, Humanities, Administrative, and Educational Sciences in a Changing World kongresinde sözlü bildiri olarak sunulmuştur (6-8 Kasım, 2024, Ankara, Türkiye).

2- Sistematik derleme olan bu makalede etik kurulu izni ve/veya yasal/özel izin alınmasını gerektiren bir durum yoktur.

3- Bu makalede araştırma ve yayın etiğine uyulmuştur.

Hakem Değerlendirmesi: Dış bağımsız
Çıkar Çatışması: Yazar(lar) çıkar çatışması bildirmemiştir.
Finansal Destek: Yazar(lar) bu çalışma için finansal destek almadığını beyan etmiştir.

Peer-review: Externally peer-reviewed.
Conflict of Interest: The author has no conflict of interest to declare.
Grant Support: The author declared that this study has received no financial support.

KAYNAKÇA

Anderson-Levitt, K. M. (2003). *Local meanings, global schooling: Anthropology and world culture theory*. Palgrave Macmillan.

Anderson-Levitt, K. M. (2012). *Anthropologies of education: a global guide to ethnographic studies of learning and schooling.* Berghahn Books.

Apple, M. W. (2012). *Education and power* (2nd ed.). Routledge.

Arciszewska, H. (2023). Multiculturalism as a cultural, social and political phenomenon. *Problemy Opiekuńczo-Wychowawcze*, *616*(1), 3-16. https://doi.org/10.5604/01.3001.0016.2399.

Astuti, R., & Bloch, M. (2012). Anthropologists as cognitive scientists. *Topics in cognitive science*, *4*(3), 453-61. https://doi.org/10.1111/j.1756-8765.2012.01191.x.

Bandura, A. (1977). *Social learning theory*. Prentice-Hall.

Banks, J. (1993). Multicultural Education: historical development, dimensions, and practice. *Review of Research in Education*, *19*(1), 3-49. https://doi.org/10.3102/0091732X019001003.

Banks, J. A. (2015). *Cultural diversity and education: Foundations, curriculum, and teaching*. Routledge.

Barfield, T. (1998). *The dictionary of anthropology*. Wiley-Blackwell.

Bates, D. G. (2005). *Human adaptive strategies: Ecology, culture, and politics*. Pearson.

Bauman, Z. (2004). Culture and management. *Parallax*, *10*(2), 63-72. https://doi.org/10.1080/1353464042000208521.

Belle, T. (1972). An anthropological framework for studying education. *Teachers College Record: The Voice of Scholarship in Education*, *73*(4), 1-20. https://doi.org/10.1177/016146817207300401.

Bennardo, G. (1998), Linguistic anthropology. *American Anthropologist, 100*(3), 798-799. https://doi.org/10.1525/aa.1998.100.3.798

Berger, P. L., & Luckmann, T. (1967). *The social construction of reality: A treatise in the sociology of knowledge.* Anchor.

Berry, J. W. (1997). Immigration, acculturation, and adaptation. *Applied Psychology: An International Review, 46*(1), 5-34. https://doi.org/10.1080/026999497378467

Biesta, G. (2010). *Good education in an age of measurement: Ethics, politics, democracy*. Paradigm Publishers.

Blumer, H. (1969). *Symbolic interactionism: Perspective and method*. Prentice-Hall.

Bochkarev, V. (2021). Archaeology at the crossroads between the humanities and natural sciences. *Vestnik of Saint Petersburg University History*, *66*(2), 516-530. https://doi.org/10.21638/11701/spbu02.2021.212

Bourdieu, P. (1977). *Outline of a theory of practice.* Cambridge University Press.

Bourdieu, P., & Passeron, J. C. (1990). *Reproduction in education, society, and culture* (2nd ed.). Sage Publications.

Brameld, T., & Sullivan, E. (1961). Anthropology and education. *Review of Educational Research*, *31*(1), 70-79. https://doi.org/10.3102/00346543031001070.

Buluç, B. (2013). Örgüt kültürü ve iklimi. S. Özdemir (Ed.). *Eğitim yönetiminde kuram ve uygulama* içinde. (ss.101-128). Pegem Akademi.

Charmaz, K. (2006). *Constructing grounded theory: A practical guide through qualitative analysis*. Sage Publications.

Citrin, J., Sears, D., Muste, C., & Wong, C. (2001). Multiculturalism in American public opinion. *British Journal of Political Science*, *31*(2), 247-275. https://doi.org/10.1017/S0007123401000102.

Clark, W. (1939). Scope and limitations of physical anthropology. *Nature*, *144*, 804-807. https://doi.org/10.1038/144804A0.

Clarke, J. (2011). What is a systematic review?. *Evidence Based Nursing*, *14*, 64-64. https://doi.org/10.1136/ebn.2011.0049.

Crawford, P., Brown, B., Baker, C., Tischler, V., & Abrams, B. (2015). Anthropology and the study of culture. *Health humanities* içinde. Palgrave Macmillan. https://doi.org/10.1057/9781137282613_2

Crisp, R., & Turner, R. (2011). Cognitive adaptation to the experience of social and cultural diversity. *Psychological Bulletin*, *137*(2), 242-66. https://doi.org/10.1037/a0021840.

Cole, M. (1996). *Cultural psychology: A once and future discipline*. Harvard University Press.

Colton, H. (1942). Archaeology and the reconstruction of history. *American Antiquity*, *8*(1), 33-40. https://doi.org/10.2307/275633.

Crossley, M., & Tikly, L. (2004). Postcolonial perspectives and comparative and ınternational research in education: a critical ıntroduction. *Comparative Education*, *40*(2), 147–156. http://www.jstor.org/stable/4134646

Darder, A. (2017). *Reinventing Paulo Freire: A pedagogy of love*. Routledge.

Dewey, J. (1938). *Experience and education*. Free Press.

Dickinson, J. (2002). Reading the field: the shape of linguistic anthropology. *Current Anthropology*, *43*(2), 337-338. https://doi.org/10.1086/339382.

Droessler, J., & Wilke, C. (1984). Physical anthropology literature: Online access. *Reference Services Review, 12*(2), 22-26. https://doi.org/10.1108/EB048853.

Drozdowicz, J. (2019). Culture in its holistic and differential aspect, in anthropology and educational studies. *Kultura-Społeczeństwo-Edukacja*, *1*(11), 97-118. https://doi.org/10.14746/KSE.2017.11.7.

Duranti, A. (1997). The scope of linguistic anthropology. *Linguistic anthropology* içinde. (pp. 1–22). Cambridge University Press. https://doi.org/10.1017/CBO9780511810190.002.

Durkheim, E. (1893). *The division of labor in society*. MacMillan.

Durkheim, E. (1961). *Moral education: A study in the theory and application of the sociology of education*. Free Press.

Eger, L., & Egerová, D. (2022). The relation between leadership and expected results from the educational process within school culture. *Journal of Elementary Education, 16*(1), 1-19. https://doi.org/10.18690/rei.16.1.2684.

Eggan, F. (1957). Social anthropology and the educational system. *The School Review, 65*(3), 247-259. https://doi.org/10.1086/442396.

Elia, R., Neviyarni, & Murni, I. (2023). Implikasi Antropologi dalam sistem pendidikan di Indonesia. *Didaktik: Jurnal Ilmiah PGSD STKIP Subang, 9*(2), 1715-1722. https://doi.org/10.36989/didaktik.v9i2.892

Emin, M. N. (2018). *Türkiye'deki Suriyeli çocukların devlet okullarında karşılaştığı sorunlar: Ankara ili örneği*. Yüksek lisans tezi, Yıldırım Beyazıt Üniversitesi, Ankara.

Erickson, F. (1987). Transformation and school success: The politics and culture of educational achievement. *Anthropology & Education Quarterly, 18*(4), 335-356. https://doi.org/10.1525/aeq.1987.18.4.04x0023w

Erickson, F. (1997).Culture in society and in educational practices. *Multicultural education: Issues and perspectives, 3*, 32-60.

Eriksen, T. H. (2017). *What is anthropology?* Pluto Press.

Erol Emiroğlu, S. (2018). *Suriyeli sığınmacı çocukların eğitimi ve sorunları.* Yüksek lisans tezi, Akdeniz Üniversitesi, Antalya.

Fox, R. (1987). Anthropology. J. Kuper (Ed.)., *Key topics of study* içinde. (pp.15). Routledge. https://doi.org/10.4324/9781003261599-1.

Freire, P. (2000). *Pedagogy of the oppressed*. Continuum.

Fuentes, A. (2010). The new biological anthropology: bringing Washburn's new physical anthropology into 2010 and beyond- The 2008 AAPA luncheon lecture. *American journal of physical anthropology, 143*(S51), 2-12. https://doi.org/10.1002/ajpa.21438.

Gay, G. (2018). *Culturally responsive teaching: Theory, research, and practice*. Teachers College Press.

Geertz, C. (1973). *The interpretation of cultures*. Basic Books.

Gellner, E. (1963). Nature and society in social anthropology. *Philosophy of Science, 30*(3), 236-251. https://doi.org/10.1086/287938.

Gencer, T. E. (2017). Göç ve eğitim ilişkisi üzerine bir değerlendirme: Suriyeli çocukların eğitim gereksinimi ve okullaşma süreçlerinde karşılaştıkları güçlükler. *Journal of International Social Research, 10*(54), 838-851. http://dx.doi.org/10.17719/jisr.20175434652

Giddens, A. (1984). *The constitution of society: Outline of the theory of structuration*. University of California Press.

Giddens, A. (2013). *Sociology*. Cambridge University Press.

Giroux, H. A. (2011). *On critical pedagogy*. Continuum.

Giroux, H. A. (1983). *Theory and resistance in education: A pedagogy for the opposition*. Bergin & Garvey.

Gocłowska, M., Ritter, S., & Hanel, P. (2020). Cultural Diversity. *Encyclopedia of Creativity*. https://doi.org/10.1016/b978-0-12-809324-5.23723-1.4

Goffman, E. (1959). *The presentation of self in everyday life*. Anchor.

Goldman, L. (1992). Linguistic anthropology. *Language in Society, 21*(4), 705–710. https://doi.org/10.1017/S0047404500015827.

González, N. (2004). Disciplining the discipline: Anthropology and the pursuit of quality education. *Educational Researcher*, *33*(1), 17-25. https://doi.org/10.3102/0013189X033005017.

González, N. (2005). Beyond culture: The hybridity of funds of knowledge. N. González, L. C. Moll, & C. Amanti (Eds.), *Funds of knowledge: Theorizing practices in households, communities, and classrooms* içinde. (pp. 29-46). Routledge. https://doi.org/10.4324/9781410613462

González, N. (2010). Advocacy anthropology and education. *Current Anthropology*, *51*, S249-S258. https://doi.org/10.1086/653128.

Grusec, J. E., & Hastings, P. D. (Eds.). (2015). *Handbook of socialization: Theory and research*. Guilford Press.

Guyton, E., & Wesche, M. (2005). The multicultural efficacy scale: development, ıtem selection, and reliability. *Multicultural Perspectives*, *7*(4), 21-29. https://doi.org/10.1207/s15327892mcp0704_4.

Güçlü, M. (2022). *Eğitim antropolojisi.* Pegem Akademi.

Hammersley, M., & Atkinson, P. (2007). *Ethnography: Principles in practice*. Routledge.

Hastrup, K., & Hervik, P. (Eds.). (1994). *Social experience and anthropological knowledge*. Routledge. https://doi.org/10.4324/9780203449646

Hatmono, P., S., L., Akhyar, M., & Djono, D. (2023). Multicultural educational values in learning history. *Science, Engineering, Education, and Development Studies (SEEDS): Conference Series, 6*(2), 141-146. https://doi.org/10.20961/seeds.v6i2.72410.

Haviland, W. A., Prins, H. E. L., Walrath, D., & McBride, B. (2008). *Kültürel antropoloji*. İ. D. Erguvan Sarıoğlu (Çev.). Kaknüs Yayınları.

Hawley, A. (1950). *Human ecology: A theory of community structure*. The Ronald Press Company.

Henze, R. (2019). Anthropology of education. *Oxford Research Encyclopedia of Anthropology*. https://doi.org/10.1093/acrefore/9780190854584.013.10.

Herskovits, M. J. (1948). *Man and his works: The science of cultural anthropology*. Knopf.

Higgins-D'alessandro, A., & Sadh, D. (1998). The dimensions and measurement of school culture. *International Journal of Educational Research*, *27*(7), 553-569. https://doi.org/10.1016/S0883-0355(97)00054-2.

Hill-Burnett, J. (1979). Anthropology in relation to education. *American Behavioral Scientist*, *23*(2), 237 - 274. https://doi.org/10.1177/000276427902300205.

Holubnycha, L., Shchokina, T., & Soroka, N. (2023). The anthropological approach to education and modern training and learning methodology. *Educational Challenges*, *28*(1), 58-71. https://doi.org/10.34142/2709-7986.2023.28.1.05

Hooks, B. (1994). *Teaching to transgress: Education as the practice of freedom*. Routledge.

Howells, W. W. (1965). Some present aspects of physical anthropology. *The Annals of the American Academy of Political and Social Science*, *357*(1), 127-133. https://doi.org/10.1177/000271626535700116.

Hu, A., Wu, X., Li, D., & Chen, T. (2022). Cultural reproduction and cultural mobility from a comparative perspective: mechanism-based elaboration and decomposition. *Comparative Education Review*, *66*(2), 253-279. https://doi.org/10.1086/718803.

Huang, M. (2023). Anthropological dimensions of modern educational culture: Theoretical analysis. *Journal of Contemporary Philosophical and Anthropological Studies*, *1*(1), 29-42. https://doi.org/10.59652/jcpas.v1i1.58.

Hymes, D. (1983). Essays in the history of linguistic anthropology. https://doi.org/10.1075/sihols.25.

Jæger, M., & Breen, R. (2016). A dynamic model of cultural reproduction. *American Journal of Sociology*, *121*(4), 1079-1115. https://doi.org/10.1086/684012.

Jurdak, M. (2016). School, society, and culture. *Learning and teaching real world problem solving in school mathematics* içinde. Springer. https://doi.org/10.1007/978-3-319-08204-2_2

Kincheloe, J. L. (2008). *Critical pedagogy primer*. Peter Lang.

Kiwan, N. & Meinhof, U.H. (2006). Perspectives on cultural diversity. Meinhof, U.H., Triandafyllidou, A. (eds). *Transcultural Europe* içinde. Palgrave Macmillan. https://doi.org/10.1057/9780230504318_4

Konaklı, T. (2019). Örgüt kültürü ve iklimi. N. Cemaloğlu & M. Özdemir (Ed.). *Eğitim yönetimi* içinde. (ss.315-347). Pegem Akademi.

Kottak, C. P. (2011). *Cultural anthropology: Appreciating cultural diversity*. McGraw-Hill.

Kultas, E. (2017). *Türkiye'de bulunan eğitim çağındaki Suriyeli mültecilerin eğitimi sorunu (Van İli örneği).* Yüksek lisans tezi, Yüzüncü Yıl Üniversitesi, Van.

Lareau, A. (2011). *Unequal childhoods: Class, race, and family life*. University of California Press.

Larsen, C., & Williams, L. (2012). Internationalizing Physical Anthropology. *Current Anthropology*, *53*, S139- S151. https://doi.org/10.1086/662292.

Lasker, G. (1970). Physical anthropology: the search for general processes and principles. *American Anthropologist*, *72*(1), 1-8 . https://doi.org/10.1525/AA.1970.72.1.02A00040

Leach, E. (1962). Classification in social anthropology. *Aslib Proceedings*, *14*(8), 239-242. https://doi.org/10.1108/EB049888.

Lee, S., Cha, Y., & Ham, S. (2023). The global ınstitutionalization of multicultural education as an academic discourse. *Societies*, *3*(8), 191. https://doi.org/10.3390/soc13080191.

Letenyei, L. (2021). *Cultural anthropology: History of theory*. Corvinus University of Budapest. https://doi.org/10.14267/978-963-503-857-2.

Levinson, B. (1999). Resituating the place of educational discourse in anthropology. *American Anthropologist*, *101*(3), 594-604. https://doi.org/10.1525/AA.1999.101.3.594.

Levinson, B. A. (1999). *Schooling the symbolic animal: Social and cultural dimensions of education*. Rowman & Littlefield.

Levinson, B. A., & Holland, D. (1996). The cultural production of the educated person: An introduction. B. A. Levinson, D. E. Foley, & D. C. Holland (Eds.), *The cultural production of the educated person: Critical ethnographies of schooling and local practice* içinde. (pp. 1-54). State University of New York Press.

Linstead, S. (1997). The social anthropology of management. *British Journal of Management*, *8*(1), 85-98. https://doi.org/10.1111/1467-8551.00042.

Linton, R. (1945). *The cultural background of personality*. Appleton-Century-Crofts.

Lu, Y., Scandurra, R., & Bonal, X. (2021). An integral model of cultural reproduction: The case of China. *Current Sociology*, *70*(6), 897-920. https://doi.org/10.1177/00113921211028626.

Maccoby, E. E. (2007). Historical overview of socialization research and theory. J. E. Grusec & P. D. Hastings (Eds.), *Handbook of socialization: Theory and research* içinde. (pp. 13-41). Guilford Press.

Masemann, V. (1976). Anthropological approaches to comparative education. *Comparative Education Review*, *20*(3), 368-380. https://doi.org/10.1086/445907.

Mazurkiewicz, P. (2020). Cultural diversity versus multiculturalism. *Chrześcijaństwo-Świat-Polityka*, (24), 229-250. https://doi.org/10.21697/csp.2020.24.1.29.

McElroy, A. (2015). Culture and reproduction. A. Bolin & P. Whelehan (Eds.), *The international encyclopedia of human sexuality* içinde. (pp.278-283). Wiley. https://doi.org/10.1002/9781118896877.wbiehs109

McLaren, P. (2015). *Life in schools: An introduction to critical pedagogy in the foundations of education*. Routledge.

Mead, G. H. (1934). *Mind, self, and society from the standpoint of a social behaviorist*. University of Chicago Press.

Merton, R. K. (1968). *Social theory and social structure*. Free Press.

Modood, T. (2013). *Multiculturalism: A civic idea*. Polity Press.

Monaghan, L. (2011). The expanding boundaries of linguistic anthropology: 2010 in perspective. *American Anthropologist*, *113*(2), 222-234. https://doi.org/10.1111/J.1548-1433.2011.01326.X.

Mondal, J., & Das, A. (2016). Education in culture: an anthropological approach. *International journal of research in social sciences*, *6*, 605-613.

Moran, E. F. (2006). *People and nature: An introduction to human ecological relations*. Blackwell Publishing.

Nai, X. (1988). What is archaeology? *Chinese Sociology & Anthropology*, *20*(4), 58–67. https://doi.org/10.2753/CSA0009-4625200458

Nahya, Z. N. (2020). *Eğitim antropolojisi: Sosyal, kültürel, linguistik ve etnografik boyutlarıyla eğitim*. Nobel Yayıncılık.

Nedumaran, M., & Suresh, R. (2022). Anthropology-An overview. *International Journal of Orofacial Biology*, *6*(1), 4-8. https://doi.org/10.56501/intjorofacbiol.v6i1.161.

Netting, R. (1965). A trial model of cultural ecology. *Anthropological Quarterly*, *38*(3), 81-96. https://doi.org/10.2307/3316868.

Netting, R. M. (1986). Cultural ecology. A. Kuper (Ed.). *The social science encyclopedia* içinde. (pp. 174-176). Routledge.

Oakes, J., Lipton, M., Anderson, L., & Stillman, J. (2018). Teaching to change the world. Routledge. https://doi.org/10.4324/9781351263443-12.

Ogbu, J. U. (1981). School ethnography: A multilevel approach. *Anthropology & Education Quarterly*, *12*(1), 3-29. https://doi.org/10.1525/aeq.1981.12.1.05x1281g

Orlove, B. S. (1980). Ecological anthropology. *Annual Review of Anthropology*, *9*(1), 235-273.

Özer, Y. Y., Komşuoğlu, A., & Ateşok, Z. Ö. (2016). Türkiye'deki Suriyeli çocukların eğitimi: sorunlar ve çözüm önerileri. *Akademik Sosyal Araştırmalar Dergisi*, *4*(37), 76-110. http://dx.doi.org/10.16992/ASOS.11696

Pakulski, J. (2014). Confusions about multiculturalism. *Journal of Sociology*, *50*(1), 23-36. https://doi.org/10.1177/1440783314522190.

Parkin, R., & Stone, L. (2004). *Kinship and family: An anthropological reader.* Blackwell Publishing.

Parsons, T. (1951). *The social system*. Routledge.

Petlák, E. (2019). School culture and the related ıssues. *AD ALTA: Journal of Interdisciplinary Research*, *9*(1), 227-233. https://doi.org/10.33543/0901227233.

Raaj, S. (2023). Business anthropology and education: approaches, methodologies, and implications. *International Journal of Business Anthropology*, *13*(2). https://doi.org/10.33423/ijba.v13i2.6597.

Rapport, N., & Overing, J. (2000). *Social and cultural anthropology: The key concepts*. Routledge. https://doi.org/10.4324/9780203451137

Reed-Danahay, D. (2019). 1.1 Anthropology. M. Wagner-Egelhaaf (Ed.), *Handbook of Autobiography/Autofiction* içinde.(pp.11-17). De Gruyter. https://doi.org/10.1515/9783110279818-002

Ritzer, G. (2011). *Sociological theory.* McGraw-Hill.

Roberts, E. (2015). Reproduction and cultural anthropology. W. D. Wright (Ed.)., *International Encyclopedia of the Social & Behavioral Sciences* içinde. (pp. 450-456). Elsevier. https://doi.org/10.1016/B978-0-08-097086-8.12239-1.

Rodríguez-Mejía, F. (2021). *Educational anthropology and engaged approaches to teaching and learning*. Oxford University Press. https://doi.org/10.1093/ACREFORE/9780190854584.013.203.

Roșca, S. (2018). Cultural diversity: Conceptual approaches. *Історико-політичні проблеми сучасного світу*, *37-38*, 249-256. https://doi.org/10.31861/MHPI2018.37-38.234-241.

Sánchez, C. (2013). Anthropology and initiation of teachers' training. *Anthropology In Action*, *20*, 11-19. https://doi.org/10.3167/AIA.2013.200303.

Schudson, M. (1989). How culture works. *Theory and Society*, *18*, 153-180. https://doi.org/10.1007/BF00160753.

Schwartz, T. (2001). Cultural meanings and psychodynamic processes in the development of personality. H. Schwartz (Ed.), *Symbolic and cultural meanings* içinde. (pp. 65-84). Cambridge University Press.

Senol, H., & Lesinger, F. (2018). The Relationship between instructional leadership style, trust and school culture. S. D. Goker (Ed.), *Leadership* içinde. IntechOpen. https://doi.org/10.5772/INTECHOPEN.75950.

Shunk, W., & Goldstein, B. (1964). Anthropology and education. *Review of Educational Research*, *34*(1), 71. https://doi.org/10.3102/00346543034001071

Siddaway, A., Wood, A., & Hedges, L. (2019). How to do a systematic review: a best practice guide for conducting and reporting narrative reviews, meta-analyses, and meta-syntheses. *Annual review of psychology*, *70*, 747-770. https://doi.org/10.1146/annurev-psych-010418-102803.

Simmel, G. (1908). *Sociology: Inquiries into the construction of social forms*. Free Press.

Siyag, V. (2019). An introduction to anthropology: meaning and scope. *Indian Journal of Research in Anthropology*, *5*(2), 79-83. https://doi.org/10.21088/ijra.2454.9118.5219.5.

Sogunro, O. (2001). Toward multiculturalism: Implications of multicultural education for schools. *Multicultural Perspectives*, *3*(3), 19-33. https://doi.org/10.1207/S15327892MCP0303_5.

Spindler, G. (2000). *Fifty years of anthropology and education, 1950-2000: A Spindler anthology*. Routledge.

Spiro, M. (1999). Gender ideology and psychological reality: an essay on cultural reproduction. *The Journal of Asian Studies*, *58*(2), 581-582. https://doi.org/10.2307/2659490.

Swartz, D. L. (1997). *Culture and power: The sociology of Pierre Bourdieu*. University of Chicago Press.

Steward, J. H. (1955). *Theory of culture change: The methodology of multilinear evolution*. University of Illinois Press.

Sullivan, A. (2002). Bourdieu and education: How useful is Bourdieu's theory for researchers? *Netherlands Journal of Social Sciences*, *38*(2), 144-166.

Swidler, A. (1986). Culture in action: symbols and strategies. *American Sociological Review*, *51*(2), 273-286. https://doi.org/10.2307/2095521.

Tambolaš, A., Vujičić, L., & Jančec, L. (2023). Relationship between structural and social dimensions of school culture. *Frontiers in Education*, 7, 1-10. https://doi.org/10.3389/feduc.2022.1057706.

Tanay Akalın, A. (2016). *Türkiye'ye gelen Suriyeli göçmen çocukların eğitim sorunları*. Yüksek lisans tezi, İstanbul Aydın Üniversitesi, İstanbul.

Tichnor-Wagner, A., Harrison, C., & Cohen-Vogel, L. (2016). Cultures of learning in effective high schools. *Educational Administration Quarterly*, *52*(4), 602-642. https://doi.org/10.1177/0013161X16644957.

Tryon, C., Pobiner, B., & Kauffman, R. (2010). Archaeology and human evolution. *Evolution: Education and Outreach*, *3*, 377-386. https://doi.org/10.1007/s12052-010-0246-9.

Tylor, E. B. (1871). *Primitive culture*. John Murray.

Uzunboylu, H., & Altay, O. (2019). State of affairs in multicultural education research: a content analysis. *Compare: A Journal of Comparative and International Education*, *51*(2), 278-297. https://doi.org/10.1080/03057925.2019.1622408.

Watson, R. (1976). Inference in Archaeology. *American Antiquity*, *41*(1), 58-66. https://doi.org/10.2307/279041.

Watson, P. (2009). Archaeology, anthropology, and the culture concept. *American Anthropologist*, *97*(4), 683-694. https://doi.org/10.1525/AA.1995.97.4.02A00110.

Wood, M. (2023). Measuring cultural diversity in text with word counts. *Social Psychology Quarterly*, *87*(3), 205-226. https://doi.org/10.1177/01902725231194356

Yarnell, R. (1963). Reciprocity in cultural ecology. *Economic Botany*, *17*, 333-336. https://doi.org/10.1007/BF02860142.